

11. Китайгородская. Интенсивное обучение иностранным языкам: теория и практика / Г. Китайгородская – М.: Высш. шк., 2009.

References

1. Ushyns'kyi K. D. Pedagogicheskye sochyneniya : v 6-ty t. / K. D. Ushyns'kyi; sost. S. F. Ehorov – M. : Pedagogika, 1988. – T. 1.
2. Zhuk Yu. O. Orhanizatsiya navchal'noyi diyal'nosti u komp'yuterno oriyetovanomu novchal'nomu seredovytsi / Yu. O. Zhuk // Informatsiynе zabezpechennya navchal'noho protsesu: innovatsiyni zbory i tekhnolohiyi: kolektyvno monohrafiya. – K. : Atika, 2005. – S. 195–204.
3. Oleksiyenko L. A. Vykorystannya zasobiv multymedia u riznykh vyдах navchal'noyi diyal'nosti studentiv / L. A. Oleksiyenko // Naukovyy visnyk KUEITU. – Novi tekhnolohiyi. – 2009. – № 4(26). – S. 216–234.
4. Somova N. L. Osnovni psikhologichni zakonnomirnosti spryunyattya informatsiyi, kol'oru y shryftiv [Elektronnyy resurs] / N. L. Somova. – Rezhym dostupu : edu.of.ru/attach/17/13047
5. Yatsyuk S. M. Vyvchennya naukovykh zasad informatsiynoyi pidhotovky fakhivtsya / S. M. Yatsyuk // Visnyk Kyivsk'oho mizhnarodnoho

universytetu. – K. : KyMU, 2005. – Vyp. 7. – S. 253–265. – (Seriya "Pedagogichni nauky").

6. Yaroshevs'kyi M. T. Istoriya psikholohiyi / M. T. Yaroshevs'kyi. – M. : Nauka. 1968. – Gl. 7–9.
7. Veber-Fekhner. Eksperymental'na psikholohiya. / Er Veber-Hustav Teodor Fekhner (per. z fr.). – Vyp. 1. – M: prosveshchenye, 1966. – Gl. 1.
8. Psikholohiya diyal'nosti ta navchal'nyy menedzhment Artyushyna, L.M. Zhuravs'ka, L.A. Kolesnichenko ta in. // Za red. M.V. Artyushnoyi. – K. : KNEU, 2008.
9. Radchenko M. I. Spetsyfika interaktyvnoho zvorotnoho zv'yazku v navchal'nomu protsesi / M. I. Radchenko // Novi tekhnolohiyi navchannya : Nauk. metod. zb. / Kol. avt. – K: Instytut innovatsiynykh tekhnolohiyi i zmistu osvity MON Ukrainy, 2008 – Vyp. 53. – S. 3–8.
10. Kravchenya Э. М. Yspol'zovanye sredstv nahlyadnosti v uchebno-vospytatel'nom protsesse // Aduktsiya i vykhovannya, № 8, 2004. – S. 9–14.
11. Kytayhorodskaya. Yntensyvnoe obucheniye ynostrannym yazykam: teoriya y praktyka / Halyna Kytayhorodskaya. – M. : Vyssh. shk., – 2009.

Надійшла до редколегії 20.12.16

Kh. Bakhtiyarova, PhD, Associate Professor
National Transport University, Kyiv, Ukraine

THEORY AND PRACTICES FOR APPLYING THE MULTIMEDIA TECHNIQUES IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL EDUCATION

The basic psychological-pedagogical requirements to planning and application in the educational process of multimedia technologies are considered in the article. In terms of double standard's analysis concerning concept's interpretation of the definition "multimedia technologies" is specified. Psychological features concerning perceptions of educational information are highlighted, they should be taken into consideration by creating of multimedia presentation and it is offered also practical recommendations concerning its creating and usage.

Key words: up-front information techniques, multimedia, development & implementing practices, vocational training, psychological & didactical application requirements.

X. Бахтиярова, канд. пед. наук, доц.
Национальный транспортный университет, Киев, Украина

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПРИМЕНЕНИЯ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УСЛОВИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Рассматриваются основные психолого-педагогические требования к проектированию и применению в учебном процессе мультимедийных технологий. На основе анализа разных подходов к трактовке понятия уточнено содержание термина "мультимедийные технологии"; описаны психологические особенности восприятия учебной информации, которые необходимо учитывать при подготовке мультимедийных презентаций; предложены практические рекомендации для их создания и эффективного использования.

Ключевые слова: новые информационные технологии обучения, практика разработки и применения, психолого-педагогические условия разработки и использования.

Відомості про автора

Бахтиярова Халидахон Шамшитдинівна – Україна, Київ, кандидат педагогічних наук, професор кафедри "Філософії та педагогіки", Національний транспортний університет

Контактна інформація: e-mail: ntufilosofia@mail.ru, тел. +380442805265

Бахтиярова Халидахон Шамшитдиновна – Україна, Киев, кандидат педагогических наук, профессор кафедры "Философии и педагогике", Национальный транспортный университет

Контактная информация: ntufilosofia@mail.ru, тел. +380442805265

Bakhtiyarova Khalidahon – Ukraine, Kyiv, Ph.D., Associate Professor, Professor of Philosophy and Pedagogy, National Transport University

Contact informations: +380442805265, e-mail: ntufilosofia@mail.ru

УДК 37.013.42

М. Васильєва-Халатникова, канд. пед. наук, асис.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ СОЦІОМЕТРИЧНИХ ПРОФЕСІЙ

Розкрито особливості активізації пізнавальної діяльності студентів соціометричних професій за допомогою "активних лекцій". До "активних лекцій" було віднесено: візуальна лекція; проблемна лекція; лекція-прес-конференція; "лекція-удвох"; лекція-провокація; лекція-консультація; лекція-бесіда; лекція-діалог; лекція-дискусія; лекція-диспут; лекція-семінар; керована лекція. Використання "активних лекцій" дозволяє не лише значно "просунутися" в опануванні професією, але і сприяти різнобічному розвитку особистості як студентів, так і викладача.

Ключові слова: пізнавальна діяльність, студент соціометричної професії, активні лекції, візуальна лекція, проблемна лекція, лекція-прес-конференція, "лекція-удвох", лекція-провокація, лекція-консультація, лекція-бесіда, лекція-діалог, лекція-дискусія, лекція-диспут, лекція-семінар, керована лекція.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ. Підвищення ефективності навчання – найактуальніше завдання викладачів соціометричних професій у вищому навчальному закладі. Одним із засобів її вирішення є активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів соціометричних професій.

Активізація не передбачає відмову від традиційного – інформаційного навчання. Навпаки – це шлях його розвитку на основі вдосконалення, а також впровадження сучасних форм і методів активного навчання: "активних лекцій", методів "мозкового штурму" та "круглого столу", ігрових форм навчання й ін.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ.

Аналізуючи науково-практичні джерела щодо активізації пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів, можна відмітити: А. М. Алексюка [1], М. В. Артюшиної [2], В. В. Давидова [3], В. Г. Кремня [4], А. І. Кузьмінський [5] та ін.

МЕТА СТАТТІ. Розкрити особливості активізації пізнавальної діяльності студентів соціометричних професій за допомогою "активних лекцій".

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. Із метою надання допомоги викладачеві соціометричних професій у вищому навчальному закладі в опануванні теорією і практикою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розглянемо групу форм і методів активного навчання – "активних лекцій".

АКТИВНІ ЛЕКЦІЇ
Візуальна лекція
Проблемна лекція
Лекція-прес-конференція
"Лекція-удвох"
Лекція-провокація
Лекція-консультація
Лекція-бесіда
Лекція-діалог
Лекція-дискусія
Лекція-диспут
Лекція-семінар
Керована лекція

Рис. 1. Перелік "активних лекцій" щодо активізації пізнавальної діяльності студентів [5]

Візуальна лекція містить у собі ідею передачі навчального матеріалу з використанням звукових і відеозаписів, а також коротких кінофрагментів. Викладач виступає в ролі коментатора наочних навчальних матеріалів, але при цьому, ні в якому разі не читає написів на них.

Зміст навчального матеріалу, що відпрацьовується на візуальній лекції засвоюється краще, якщо він демонструється на образах, знайомих студентам. Покращенню засвоєння сприяє використання карикатур, педагогічного гротеску, проте, викладач має дотримуватись почуття міри. Не варто допускати одноманітності ілюстрацій: рисунки, схеми, графіки повинні чергуватися між собою.

Не допускається вивішування всіх схем (слайдів, графіків) одночасно. Вважається, що складні схеми (слайди, графіки) краще демонструвати, відтворюючи їх створення, додаючи нові блоки або показуючи спочатку один при закритих інших, а потім по черзі відкриваючи інші в міру викладу матеріалу. Кількість зображень на одному об'єкті наочності, не має перевищувати – п'ять-сім.

Цей вид лекції вимагає напруженої уваги студента. Тому, він не в змозі її записати: якщо встигне – втратить сутність. На таких лекціях рекомендується видавати студентам роздатковий матеріал, який виготовляється викладачем заняття заздалегідь.

Проблемна лекція виникла з традиційної внаслідок заміни методу усного викладу й пояснення матеріалу – проблемним методом. Вона набагато складніша, ніж традиційна, як за підготовкою, так і за проведенням. На ній передбачається створення викладачем проблемних ситуацій і дозвіл їх із максимально можливою участю студентів. Проблемна ситуація розглядається у її буквальному розумінні як психічний стан студента, який отримав завдання (питання), спосіб виконання (рішення), яке поки що йому не відоме. Це завдання може використовуватися при вчиненні ним акта творчого мислення. Цей стан характеризується підвищеною інтелектуальною творчою активністю і здатністю до мислення.

Проблемна ситуація в широкому розумінні включає кілька етапів дій викладача і студентів:

- постановку проблемного питання;
- формулювання проблеми;
- висунування й аналіз гіпотез вирішення проблеми;

– вибір кращого варіанта рішення;

– включення обраного рішення в наявний досвід.

Не всі етапи є обов'язковими при використанні, наприклад, "мінімальних проблемних ситуацій" (проблемне питання – пауза – відповідь).

Для підготовки проблемної лекції викладач ретельно аналізує її зміст у традиційній формі, виокремлює положення для проблемного навчання й на основі кожного з них формулює навчальну проблему, вирішення якої приведе студентів до "відкриття для себе" того положення, на базі якого воно сформульоване.

На лекції викладач задає запитання й управляє розвитком і вирішенням проблемної ситуації студентами, не прагнучи до обов'язкового проходження через всі її етапи. Залежно від рівня підготовленості аудиторії, намічене проблемне питання може замінюватися двома й більше запитаннями, відповіді на які, будуть засвідчувати часткове просування до вирішення поставленої проблеми.

Послідовно створюючи проблемні ситуації й домагаючись їхнього вирішення, викладач забезпечує опанування матеріалом студентами не "у готовому вигляді", а через вирішення проблемних навчальних питань.

Вирішення проблемних ситуацій – це вправа, що розвиває творчий потенціал студентів. На відміну від викладу викладачем чітко сформульованих, добре відредагованих положень, їх ілюстрацій, описів, переконливих прикладів, що характерно для традиційної лекції, тут, на проблемній, має місце всебічний аналіз предметів, явищ, процесів, науковий пошук істини. Викладач не лише скеровує студентів до вирішення проблеми, а й показує логіку й методику цього процесу. При цьому, він демонструє прийоми творчого пошуку, постійно спостерігаючи за творчим мисленням студентів – тим головним, заради чого він організовує проблемні ситуації [1, с. 67–80].

Різновидом проблемної лекції є **лекція-псеводіалог**. На ній викладач ставить проблемні питання, сам формулює навчальну проблему, сам висуває гіпотези її вирішення, самостійно аналізує їх, дає оцінку, обґрунтовано відкидає або приймає варіанти рішення, вибирає найприйнятніший із них. Студенти стають ніби співучасниками пошуку, опиняються у стані проблемної ситуації, завдяки ефекту "психологічного зараження". Думки викладача студенти сприймають як власні, хоча в

мовне спілкування з ним не вступають. Викладач ставить запитання ніби сам собі і сам на них відповідає.

Лекція-прес-конференція є ніби посередником між звичайною лекцією і практичним заняттям. Її зміст визначається, формулюється й розкривається на основі запитань студентів, яким заздалегідь повідомляється тема лекції. Навчальний матеріал відпрацьовується на замовлення студентів, за їх потреби.

Цей різновид активної лекції дуже специфічний. Вона може презентуватись викладачем, що глибоко знає не лише навчальний матеріал, але й проблеми і протиріччя в межах заданої та суміжних тем, який здатний піднести зміст навчального матеріалу в різних аспектах відповідно до запитань, які можуть ставитися студентами.

Після оголошення теми кожному студенту пропонується протягом 3–4 хв написати на аркуші одне запитання, яке його найбільше цікавить, і здати викладачеві. Зібравши листочки, викладач систематизує запитання і, орієнтуючись на них, розкриває навчальний матеріал. Під час викладу запитання не зачитуються, тільки розкривається їхній зміст. Викладач може викладати матеріал традиційно, створювати проблемні ситуації й управляти їх дозволом, вести діалог зі студентами, застосовувати інші прийоми активізації їх розумової діяльності.

Лекція-прес-конференція дозволяє не лише відрацьовувати матеріал, що зацікавив студентів, а й діагностувати його значення. Така лекція добре проходить у незнайомій аудиторії: викладач одразу орієнтується на її інтелектуальний рівень, світогляд, ступінь ознайомленості з темою. Також її можна використовувати з метою орієнтовного, рубіжного й підсумкового контролю. В останньому випадку вона може перетворюватися у практичне заняття, на якому на запитання відповідає не викладач, а студенти за його вказівкою.

Студент активізує очікування відповіді на своє запитання, тому він змушений уважно слухати викладача. Мотивація активності досягається також підкресленням важливості всіх поставлених запитань. Викладач до поставлених запитань додає особливо важливі з тих, на які студенти не звернули увагу, якщо тема виявилась недостатньо охопленою заданими питаннями [2, с. 98–101].

Лекція-прес-конференція, викладається для великої аудиторії. При великій кількості студентів викладач не може з класифікації заданих питань, а в аудиторії буде чимало тих студентів, які слухають відомий їм матеріал.

Як різновид цієї лекції може застосовуватися **лекція-прес-конференція – "комп'ютер"**. Комп'ютером виступає звичайний магнітофон. Викладач завчасно готує питання за тими положеннями, відповідно до яких зазвичай допускаються помилки. Відповіді записуються на магнітофон. На лекції до запитань, підготовлених студентами і поданих викладачеві, включаються і ним записані. Вони називаються першими. Відповіді відтворюються магнітофоном. Решта питань висвітлюються викладачем як на звичайній лекції-прес-конференції. Як показує практика, магнітофон краще всього використовувати на початку або в кінці лекції для якіснішого задоволення матеріалу.

"Лекція-удвох" викладається двома, трьома або чотирма психолого-інтелектуально сумісними викладачами, що глибоко володіють лекційним матеріалом. Вона передбачає діалог, у процесі якого кожен викладач вводить інформацію, несподівану для колеги, чим створює йому умови природної імпровізації. Для такої лекції розробляється сценарій. У ньому розподіляються проблеми між викладачами, регламентується час виступів, визначаються їх місця в ході лекції й навіть зміни поз, жести, рухи викладачів. Можуть вказуватися зміни темпу мови, гучності

голосу викладачів, обладнання залу, оснащення різними засобами навчання та їх використання.

Зміст "лекції-удвох" краще розкривається на протиріччях. У цьому випадку студенти мимоволі включаються до мислення. В аудиторії виникають інші погляди, спалахи діалогу у її різних частинах. Різний темп викладу, тембр голосу, черговість виступів, переміщення викладачів знижують стомленість аудиторії, що дозволяє збільшити кількість відпрацьованої інформації.

Такі лекції використовуються, як правило, у тих розділах навчальної дисципліни, які інформаційно переважані, а навчально-методичних посібників немає або вони виявилися застарілими через зміну змісту навчання.

Лекція-провокація відбувається після попереднього попередження аудиторії про те, що викладачем навмисно допускатимуться помилки, і вказується їх кількість. Студенти повинні їх виявити, для чого наприкінці лекції виділяється навчальний час. Таким чином, викладач активізує пізнавальну активність студентів і створює проблемну ситуацію. Сам він стає об'єктом пильної уваги і критики.

Психологічною основою цього різновиду лекції є природне прагнення людини знайти помилку в іншого, щоб допомогти йому. Побожування того, що помилки можуть запам'ятися, не є серйозними – тут діє "психологічний ефект кута": запам'ятовується матеріал на початку та в кінці заняття. На початку називається кількість помилок, а в кінці вони діагностуються. Крім того, студентам рекомендується на полях конспекту робити записи або позначки на основі діагностики змісту лекції, як у процесі її читання, так і в кінці заняття, коли буде досягнуто правильне розуміння кожного положення, навмисно викладеного помилково.

Помилки доцільно планувати будь-які: технічні, методичні й так далі, загальною кількістю не більше десяти. Порядок проведення лекції звичайний, лише з деякими особливостями. Викладач, називаючи тему, повідомляє, скільки він зробить помилок, викладає матеріал із помилками, а в останні 15 хв пропонує повідомити, які помилки зафіксовані, і робить їхній аналіз.

Можливі різні ситуації. Студенти можуть не знайти помилок. Тоді викладач називає їх і коротко аналізує.

Можуть відшукуватися не всі помилки. У такому випадку робиться аналіз непомічених помилок. Якщо ж названі всі помилки – відзначається високий рівень підготовки студентів на занятті.

Лекція має ігровий характер. Предметом гри викладача тут є – навмисно спотворений зміст лекції, що підлягає коригуванню за участі студентів.

Лекція-провокація вносить різноманітність у процес навчання, що сприяє підвищенню інтересу до її змісту, а відповідно і до якості навчання. Її місце в тих розділах програми, у яких багато лекцій, що створюють враження одноманітності, що веде до нудьги і втрачає пізнавальний інтерес [3, с. 144–150].

Лекція-консультація викладається, як правило, не викладачем, а керівним складом вищого навчального закладу. Студентам за кілька днів оголошується, що буде лекція-консультація, повідомляється тема, хто її проводить, у який час відбувається. Пропонується підготувати й записати на аркушах паперу запитання, на які хотілося б отримати відповіді.

Викладач у першій частині лекції відповідає на запитання, підготовлені заздалегідь, а в другій – на виниклі під час лекції. Таким чином, можна проводити лекцію-консультацію і для викладачів. Наприкінці лекції доцільно проводити невелику дискусію, а потім завершити її заключним словом викладача.

Можливий інший порядок проведення лекції. У вступній частині викладач може акцентувати увагу студентів на основних проблемах, пов'язаних із практикою застосування розглянутих положень. Потім студенти задають запитання, а лектор відповідає, витрачаючи на це близько половини відведеного на лекцію часу. Далі, після вільного обміну думками, робиться висновок викладачем.

Застосовують і такий варіант, при якому студенти заздалегідь отримують до заняття навчальний матеріал, що є методичною вказівкою до практичного використання будь-яких положень. Студенти вивчають матеріал і готують свої запитання викладачеві. На занятті викладач відповідає на запитання. Відбувається вільний обмін думками. На завершення заняття підводяться підсумки консультації, узагальнюється практика застосування розглянутих положень.

Ця лекція може починатися з короткого повідомлення про провідний досвід роботи будь-якого фахівця, перегляду кінофільму, після чого студентам даються відповіді на виниклі в них запитання.

Одним із варіантів даної лекції є її групова форма, у якій бере участь не один викладач, а кілька фахівців в галузі досліджуваної проблеми. Це заняття ближче до "круглого столу", ніж до лекції.

При застосуванні розглянутих варіантів лекції можливе виникнення різних труднощів. Студенти можуть не ставити запитання. Це може відбутися, якщо тема настільки нова, що студенти в ній не орієнтуються. Можливо, у них справді немає запитань, оскільки практичне застосування намічених для розгляду положень не викликає труднощів. У цьому випадку досить традиційної лекції. Іноді, таке може статися через недооцінку студентами глибини та складності проблеми, що вивчається або прагнення уникати розумового навантаження і впевненості в тому, що викладач і без запитань зобов'язаний розкрити весь матеріал.

Різновидом лекції-консультації є **програмована лекція-консультація**. Для неї питання готує сам викладач. Однак він їх підбирає не такі, як для вивчення матеріалу або контролю занять, а такі, відповідно до яких, зазвичай допускаються помилки. Викладач послідовно задає запитання й на кожне з них дає кілька відповідей, одна з яких є правильною. Отримавши дані зворотного зв'язку від студентів, він називає правильну відповідь, витримує паузу для усвідомлення, обмірковування, прийняття або відхилення кожним своєї й чужих позицій, після чого пропонує обґрунтувати свою відповідь одному студентів, із тих, що відповіли правильно або робить це сам.

Лекція-консультація доречна як навчальне заняття і як факультативна після вивчення курсу, розділу або всієї програми перед заліками й екзаменами.

Лекція-бесіда передбачає максимально можливе включення студентів у процес навчання, що відбувається в лекційній формі. Засобами активізації тут виступають окремі запитання аудиторії, організація дискусії, перетворення її на диспут. Лекція-бесіда може мати кілька різновидів.

Лекція-бесіда вимагає від викладача мистецтва постановки запитань аудиторії в розрахунок на отримання від студентів відповідей, більш-менш наближених до очікуваних. Надалі, з огляду на конкретні відповіді, необхідно задати нове запитання, а після нього наступне і т. д. Також важливо в інтересах наближення до контексту розвитку теми вміло формулювати та висловлювати між питаннями відповідні положення, що сприяють формуванню у студентів із власних відповідей тих знань,

які заплановані для засвоєння на лекції у процесі максимальної розумової активності студентів. Зазвичай, на такій лекції триває дискусія, яка вимагає від викладача контролю, як за цілями, так і за часом. Лекція-бесіда може мати успіх лише за умови високої культури спілкування викладача і студентів [4, с. 123–140].

Лекція-діалог викладається за участю одного спеціально підготовленого студента, який відповідає на запитання викладача та ставить уточнюючі запитання, але не виступає опонентом.

Лекція-дискусія передбачає не лише використання відповідей студентів, а й вільний обмін думками студентів в інтервалах між матеріалом, що викладається.

Лекція-диспут перетворює аудиторію в арену боротьби двох концепцій, шкіл, стилів мислення.

Лекція-семинар проводиться в режимі полілогу до частини аудиторії, яка може бути заздалегідь підготовлена. Полілог може організуватися як дискусія з аудиторією. У всіх різновидах лекції-бесіди ведеться своєрідна гра, дотримуються певні її правила, що встановлюються викладачем. Він визначає їх таким чином, щоб його спілкування зі студентами привело до досягнення навчальних цілей у ході розгляду навчальних питань лекції.

Лекція з використанням техніки зворотного зв'язку (кервана лекція) проводиться у спеціально обладнаних аудиторіях. Технічні пристрої, встановлені на робочих місцях студентів і викладача, дають можливість стежити за реакцією на викладені положення. При облаштуванні аудиторного комп'ютерного комплексу на пульт викладача видається відсоток розуміння викладеного матеріалу, коли студенти сигналізують про це, натискаючи певні клавіші під час лекції або відповідаючи на запитання. Таким чином, у цій лекції реалізується той самий принцип зворотного зв'язку, що в лекції-бесіди, але з опорою на технічні пристрої, а не на мовне спілкування зі студентами [5, с. 123–130].

ВИСНОВКИ. Активізація пізнавальної діяльності студентів соціометричних професій за допомогою "активних лекцій" дозволяє не лише значно "просунути" в опануванні професією, але і сприяти багатосторонньому розвитку особистості як студентів, так і викладача.

Варто зазначити, що використання лише "активних лекцій" недостатньо для становлення в межах соціометричної професії, необхідно впровадження сучасних форм і методів активного навчання.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998.
2. Артюшина М. В. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі : навч. посіб. / М. В. Артюшина, О. М. Котикова, Г. М. Романова. – К. : КНЕУ, 2007.
3. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения / В. В. Давыдов. – М. : 1986.
4. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005.
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2014.

References

1. Aleksyuk A. M. Pedagogika vyshchoyi osvity Ukrainy: Istoryia. Teoriya: Pidruchnyk / A. M. Aleksyuk. – Do.: Lybid', 1998.
2. Artyushyna M. V. Psykholoho-pedahohichni aspekty realizatsyy Suchasnyy metody navchannya u vyshchiiy shkoli: navch. posib. / M. V. Artyushyna, O. M. Kotikova, H. M. Romanova. – K.: KNEU, 2007.
3. Davydov V. V. Problemy rozvyvayuchoho navchannya / V. V. Davydov. – M.: 1986.
4. Kremen' V. H. Osvita i nauky v Ukraini – Innovatsiyni aspekty. Stratehiy. Realizatsiya. Rezul'taty / V. H. Kremen'. – Do.: Hramota, 2005.
5. Kuz'mins'kyy A. I. Pedagogika vyshchoyi shkoly: navch. posibnyk / A. I. Kuz'mins'kyy. – K.: Znannya, 2014.

Надійшла до редколегії 20.02.17

M. Vasylieva-Khalatnykova, PhD, Lecturer
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ACTIVATION OF COGNITIVE ACTIVITY OF STUDENTS OF SOCIOMETRIC PROFESSIONS

In the article the features of cognitive activity of students of sociometric professions with "active lectures". By "active lectures" were classified as: visual lecture; Lecture problem; Lecture Press Conference; Lecture-together; lecture provocation; Lecture consultation; lecture-conversation; lecture-dialogue; Lecture-discussion; Lecture-debate; Lecture-Seminar; guided lecture. Use "active lectures" can not only greatly "advanced" in mastering the profession, but also to promote multilateralism personal development of both students and lecturers.

Keywords: cognitive activity, the student sociometric profession, active lectures, visual lecture, problem lecture, lecture, press conference, lecture-together, lecture provocation lecture consultation, lecture-discussion, lecture-dialogue, lecture-discussion, lecture, debate, lecture, seminar, lecture controlled.

М. Васильєва-Халатникова, канд. пед. наук, асистент.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

АКТИВИЗАЦИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ СОЦИОМЕТРИЧЕСКИХ ПРОФЕССИЙ

Раскрыты особенности активизации познавательной деятельности студентов социометрических профессий с помощью "активных лекций". К "активным лекциям" были отнесены: визуальная лекция; проблемная лекция; лекция-пресс-конференция; "лекция-вдвоем"; лекция-провокация; лекция-консультация; лекция-беседа; лекция-диалог; лекция-дискуссия; лекция-диспут; лекция-семинар; управляемая лекция. Использование "активных лекций" позволяет не только значительно "продвинуться" в овладении профессией, но и способствовать многостороннему развитию личности как студентов, так и преподавателя.

Ключевые слова: познавательная деятельность, студент социометрической профессии, активные лекции, визуальная лекция, проблемная лекция, лекция-пресс-конференция, "лекция-вдвоем", лекция-провокация, лекция-консультация, лекция-беседа, лекция-диалог, лекция-дискуссия, лекция-диспут, лекция-семинар, управляемая лекция.

Відомості про автора

Васильєва-Халатникова Марина Олександрівна – Україна, м. Київ, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри соціальної реабілітації і соціальної педагогіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Контактна інформація: marina_vasileva_@mail.ru.

Васильєва-Халатникова Марина Александровна – Україна, г. Киев, кандидат педагогических наук, асистент кафедри соціальної реабілітації і соціальної педагогіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Контактная информация: marina_vasileva_@mail.ru.

Vasylieva-Khalatnykova Marina Olexandrivna – Ukraine, Kyiv, Ph. D., Lecturer of Department of Social Rehabilitation and Social Pedagogy of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Contact information: marina_vasileva_@mail.ru.

УДК: 378.14:811.11:305

О. Васильченко, канд. пед. наук,
Запорізький національний університет, Запоріжжя

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Обґрунтовано актуальність використання гендерного підходу в системі вищої освіти. Розглянуто особливості студентського віку, які полягають у засвоєнні соціальних ролей, гендерній стереотипізації завдяки існуючим цінностям, стереотипам культури та засобам масової інформації. Подано опис та застосування гендерного підходу у викладанні іноземної мови, який полягає в розробці циклу занять із використанням тренінгових методів гендерного змістового наповнення. Вибір іноземної мови як засобу формування гендерного світогляду обумовлювався широким спектром можливостей використання текстів професійної спрямованості, художньої літератури з проблем гендерної рівності.

Ключові слова: гендерний підхід, іноземна мова, тренінг, гендерний зміст, гендерні стереотипи.

Постановка проблеми. Здекларована Україною державна стратегія щодо забезпеченню гендерної рівності, нового гендерного світогляду, змін традиційних гендерних стереотипів щодо ролі чоловіка й жінки в суспільстві на ідеї їхньої самореалізації та співпраці в різних сферах суспільства [1], актуалізує питання стосовно інтеграції гендерного підходу у професійну підготовку студентів університету.

Згідно з віковим критерієм студентство належить до юнацького періоду як періоду між дитинством і дорослістю, тобто юністю. У цей час перед юнацтвом постає завдання особистісного самовизначення, відбувається засвоєння соціальних ролей [2].

Під час спілкування юнаки й дівчата засвоюють норми та цінності культури, які не завжди можуть ґрунтуватися на ідеї гендерної рівності: повага до прав іншого, рівність статей. Культура, виконуючи соціалізуючу функцію, формує не лише гендерні стереотипи, а й уявлення і упередження щодо ролі чоловіка та жінки в різних сферах життєдіяльності, які можуть заважати студентам університету в подальшому оцінити свої можливості й активізувати особистісний потенціал для

власної самореалізації, бути ефективними не лише у професійній, громадській, а й у сімейній сферах. Процес гендеризації студентів підсилюється засобами масової інформації, які доводять, що жінки й чоловіки різні, і що між ними існує нерівність, яка зумовлена їхніми відмінностями, а отже є виправданою [3].

Отже, важливим постає питання щодо знаходження нових підходів до запровадження гендерного світогляду в систему вищої освіти.

Метою статті є опис практики використання гендерного підходу під час викладання іноземної мови для студентів університету для яких іноземна мова не є професійно-орієнтованою дисципліною.

Проблемі інтеграції гендерного підходу в систему вищої педагогічної освіти присвячені праці Л. Булатової, М. Бояркіної, В. Гаврилук, Т. Говорун, Т. Голованової, Н. Грицяк Т. Дороніної, І. Іванової, В. Кравця, О. Кікінеджи, О. Кісь, О. Луценко, Л. Міщик, І. Мунтян, М. Раздвилової, О. Смоляр, Ю. Стребкової, В. Терзі, С. Харченко, С. Шакірової, Л. Штильової, Л. Черепанової, О. Цокур та ін.